

PORYWAĆ (27) *vb impf*

o jasne.

praes 1 sg porywam (10). ◇ 2 sg porywász (1). ◇ 3 sg porywá (4). ◇ 3 pl porywają (4). ◇ *praet* 3 sg m porywiał (4). *f* porywała (1). ◇ *imp* 2 sg porywaj (2). ◇ 3 sg niech porywá (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Schwytawszy uprowadzać, unosić, zabierać; arripere Mącz, PolAnt, Calep, Vulg, Cn; rapere Mącz, Modrz, Vulg, Cn; apprehendere Calep, Vulg, Cn; corripere, praehendere Calep, Cn; raptare Mącz; capere, harpagare, surripere Cn (15) : Arripio, Pochwytałam/ poriwam/ poymuyę. Mącz 346b, 345d, 346a; Praehendo – Poriwam, imam. Calep 834a, 84b, 98a, 263a.*

Przen [kogo, co] (7) : A od dni Ianá Krzćicielá áz dotąd/ kroleństwo niebieskie gwałt ćierpi/ á gwałtownicy porywáią ie. WujNT Matth 11/12.

porywać do czego (1): O nędzna Rzeczpołpolita á ná wżem rozgłobiona/ ktora takowe potwory ná fwe złe chowa. Nie łą to ludzie/ ktorzi żywą niemáiąc baczenia ná cnotę y ná śwą powinność/ á tego fię dżierzą/ do czego ie popędliwości ślepe poriwáią. ModrzBaz 64.

porywać skąd (1): niech mię ftráchu pełna łódź/ bárzo groźney wżelkim fstanom śmierci/ z oyczyfitych ziemie tey kráíow nie porywa bez oney obrony y poćiechy LatHar 641.

Zwrot: »na śmierć porywać« (1): Chrześcíanie iefzcze niewiedząc o iego [św. Pawła] vpamiętaniu á zá vpornego á prześládowncę go máiąc/ iáko owce przed wilkiem od niego wćiekali. wżákże Bárnábáfz ś. bacząc iuż po nim odmiánę/ befpiecznie mu fzedł wręce/ śmierci fię ná ktorą porywał fługi Boże/ nieboiąc. SkarŻyw 535.

a) O opętaniu przez diabla [kogo] (3) : BudNT Luc 8/29; [Jezus] rofkázował duchowi nieczyfitemu áby wyłzedł od człowieká onego. Bo go od wiela czáfów porywał/ y chocia go wiązano łáncuchámi y w pętách ftrzeżono/ iednák zwiáfki potárgawfzy bywał zápędzon od czártá ná puftynie. WujNT Luc 8/29, 9/39.

a. O wodzie: unosić, zabierać [kogo] (1) : záchwycony wiecey niźli fpiąc/ vyrzał bárzo byftrą rzekę á mętą/ do ktorey fię wżytki fmródy y pomyie ziemie wżytkiey zbieżáły/ á ono fię do niey ludzie cińną/ ktore oná wodá porywála. SkarŻyw 334.

2. *Sięgać po coś, brać, chwytać, łapać; rapere Calep, Vulg; capere, concipillare Calep (11) : Capio – Przymuię, poriwam, biore. Calep 161a, 232b, 894b.*

porywać co (2): Ale iż piřmá Świętego żadnego po fobie niemáfz/ przeto teřz/ iuż to/ iuż owo piřmo porywáfz/ y według náuk Dijabelfkich fáłfzywie wykłádařz. KrowObr 225v; RejZwierz 142v.

Przen [kogo, co] (3) : Bowiem kto to rořpuści ná wolnym wędzidle/ Pewnie mu być v dyablá záfwdy přętko w řidle. Ktorych on tu náftáwiał/ iáko chłop ná Szpaki/ A częřto nas porywa nędzne nieboraki. RejWiz 189v; Do káfdego ktory fłucha fłowá kroleřtwá á nie rozumie/ przychóđzi złóřnik/ y porywa to co iefť wřiano w řercu iego. WujNT Matth 13/19.

Zwrot: »porywać wodze« = ruszać w drogę (1): Vale, wieř fię precz/ wynoř fię precz/ poryway wodze. Mącz 474a.

a. *Łowić* [*w tym: co czym* (1)] (2) : Ptafzkowie po nich [*sieciach*] łkaczą/ zá nic ich nie máią/ Nie bacząc co zá zdrády tám łie ná nie táią. A łam [*łowiacy*] łiedzi zá budą ćicho ná nie czyha/ A łkoro co przypádnie/ wnet přetko porywa. *RejWiz* 103v.

Szereg: »porywać i łowić« (1): Pantheron sive Pantherum, Pomek/ yełt nieyáka śiadká którą ptaki poriwáją y łowią. *Mącz* 276b.

b. *Używać, korzystać* [*czego*] (1) : Frivola vasa, Statki których wśzędzie porywáją. *Mącz* 137c.

3. *Niszczyć, rozrywać; przen* [*co*] (1) : Bo dziś náłsa łpráwiedliwość Czyni ludziom wielką chćiwóć [...] ieden wáży ná pokłony Drugi chwyta zá zagony A trzećiego vfukaią Ledá mu co tám zábáią Aż moy co porywał wodzą Iuż łnim w vzdzienicy chodzą *RejRozpr* E4v.

Synonimy: **1.** *chwycić, imać, łapać, łowić, poimować; a.* *napadać, rzucać się; 2.* *brać, sięgać.*

Formacje współrdzenne cf RWAĆ.

Cf **PORYWANIE**